

Тамаркіна О.Л.

*кандидат педагогічних наук, доцент
Сумський національний аграрний
університет*

В даній статті автором розглядаються деякі шляхи розвитку євроінтеграції в сучасній українській освіті. Автор дає характеристику інтерактивному навчанню, моделювання різноманітних життєвих ситуацій, розглядає можливості навчальної гри, дискусії, тощо.

***Ключові слова:** євроінтеграція, інтерактивне навчання, «мозковий штурм», навчальна гра, дискусія, метод «проектів», Болонський процес.*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІ В ОСВІТІ.

На сьогодні першочерговим завданням української освіти є якнайшвидша адаптація до єдиних європейських освітнянських критеріїв і стандартів. Україна вже досягла високого рівня в реалізації двох стратегічних завдань – розширення доступу до отримання вищої освіти та досягнення рівня, відповідного світовим стандартам, що сприяє повнішому задоволенню освітніх потреб громадян.

Євроінтеграція як стратегічний напрямок розвитку країни зумовлює перебіг не тільки економічних, соціальних процесів, які відбуваються в країні, але й освітніх. В цій роботі вища освіта розглядається як ключовий фактор подальшої європейської інтеграції України.

Освітні трансформації, що впроваджуються в Україні, - це не лише система використання кредитів, і не тільки модулі, рівні, експерименти, рейтинги, тощо, а передусім нова філософія освітньої діяльності, нові принципи організації навчального процесу, нові технології опанування знань. Обрані шляхи модернізації освіти України співзвучні загальноєвропейським підходам.

Європейська інтеграція – процес довготривалий, який вимагає подолання суперечностей, стереотипів і спірних питань, які сьогодні складно передбачити. Саме з цим уже стикались західні держави у своєму

просуванні Болонського процесу. Однак зауважимо, що це мало місце в країнах, де відносно твердо можна говорити про економічну, соціальну стабільність, наявність правової держави. Тож, щоб безнадійно не відстати, уже сьогодні необхідні цілеспрямовані, свідомі, наполегливі зусилля для розвитку тих університетів, які найбільшою мірою готові до переходу на якісно новий рівень.

Євроінтеграція не є процесом, який спрямований на створення якоїсь надбудови. Це у своїх основних вимірах є те, чим ми маємо опікуватися постійно, незалежно від того приєдналась чи ні Україна до Болонської декларації. Євроінтеграція України є дієвим засобом підвищення доступу громадян до якісної освіти. Під якістю освіти розуміють відповідність вищої освіти як соціальної системи соціально-економічним потребам, інтересам особи, суспільства і держави, що відображає компетентність, ціннісні орієнтації, соціальну спрямованість і зумовлює задоволення як особистих духовних і матеріальних потреб, так і потреб суспільства.

Сучасні вимоги, визначені в освітніх стандартах, спонукають викладачів не тільки надавати студентам навчальну інформацію, а й навчити їх способів практичного застосування її у повсякденному житті. Реалізувати зазначені завдання покликана інтерактивна модель навчання.

Важливою складовою проєвропейської системи освіти є впровадження сучасних освітніх технологій, головними аспектами яких є: технологізація всіх видів наукових досліджень; впровадження сучасних комп'ютерних і мереживних технологій; безперервна модернізація та інтеграція науково-дослідних і освітніх систем, підвищення національного престижу освіти, технологій, науки; зростання й широке застосування нових інформаційно-освітніх технологій.

Щодо деяких аспектів інтерактивного навчання ми можемо знайти в роботах Г.Броса, М.Кларіна, Л.Пироженка, Є. Полата, О.Пометун та ін.

Головними напрямками цього процесу мають стати:

- створення предметно-орієнтованих навчально-інформаційних середовищ, які дозволяють використовувати мультимедійні засоби, системи гіпермедіа, електронні підручники;
- освоєння засобів комунікації (комп'ютерної мережі для обміну інформацією);
- навчання правил і навичок «навігації» в інформаційному просторі;
- розвиток дистанційної освіти.

Навчання з використанням інноваційних технологій якісно перевищує вітчизняну освіту. Воно інтегрує процеси, які не можна об'єднувати в межах класичної освіти, а саме навчання, працевлаштування, планування кар'єри, безперервну освіту. В порівнянні з класичними технологіями, інноваційні характеризуються цілою низкою особливостей, серед яких найважливішими є: 1) суб'єктивний тип та характер взаємовідносин між педагогом і студентом; 2) діалогічний, демократичний та рефлексивний стиль взаємодії; 3) групові та колективні форми організації навчального процесу; 4) проблемні, пошукові, евристичні та дослідницькі методи навчання; 5) ефективні способи отримання та засвоєння інформації, які орієнтовані на пошуково-мисленнєву діяльність. Слід відмітити, що в контексті таких взаємовідносин, педагог виконує функцію організатора співдружності, посередника, консультанта та керівника пошукової діяльності студентів, водночас студент має активну особистісну позицію, мотив до самовдосконалення та інтерес до навчальної діяльності.

Важливу роль та місце в контексті євроінтеграції має *інтерактивне навчання*, суть якого полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної активної взаємодії учнів. Оптимізації навчального процесу за умов інтерактивного навчання сприяє те, що в людині переважають дві потреби – потреба постійного вдосконалення та потребує бути в безпеці. Така безпека, або своєрідний комфорт забезпечується студентами в процесі взаємодії, співпраці, роботі в парах чи групах.

Мета інтерактивного навчання - створення комфортних умов навчання, при яких студент відчуває свою успішність, інтелектуальну досконалість, що робить продуктивним сам освітній процес.

Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної, взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчального процесу, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Інтерактивне навчання ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером даного колективу.

Інтерактивна взаємодія виключає як домінування одного учасника навчального процесу над іншим, так і однієї думки над іншою. Під час інтерактивного навчання студенти вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

Під час навчання за інтерактивними технологіями із застосуванням методик розвитку критичного мислення студенти навчаються аналізувати ситуацію; обговорювати проблему та приймати рішення; займати чітку позицію; обґрунтовувати свою відповідь; чітко висловлювати свою думку або думку колективу, регламентуючи при цьому час; ставити чіткі запитання і давати на них змістовні відповіді; аргументувати відповіді; відшукувати причинно-наслідкові зв'язки; порівнювати, прогнозувати; адекватно оцінювати діяльність.

Безпосередньо, сама організація інтерактивного навчання передбачає моделювання різноманітних життєвих ситуацій, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації, використання рольових ігор. Усі інтерактивні технології поділяються на чотири групи:

1) фронтальні технології; 2) технології колективно-групового навчання;

3) ситуативного навчання; 4) навчання у дискусії.

Одним із методів інтерактивного навчання є метод «*мозковий штурм*», який спрямований на розв'язання складних завдань за обмежений час та розвитку творчих здібностей. Суть методу полягає в тому, що необхідно висловити найбільшу кількість ідей за невелику кількість часу, обговорити та здійснити їх відбір. Метод «мозкової атаки» можна використовувати у різних формах навчальної діяльності, у роботах з міні-групами, командами, великими групами, в процесі індивідуальної роботи.

Цікавим та ефективним методом є метод *проектів*, тобто система навчання за якої студенти здобувають знання і вміння у процесі планування і виконання практичних завдань – проектів різних рівнів складності; метод, який дозволяє студентам самостійно здобувати знання чи застосувати вже наявні, причому замість дій за зразком виконується пошукова та дослідницька діяльність [5].

Практична мета виконання певних проектів може базуватись на удосконаленні різних умінь та навичок. Деякі роботи вимагають більше практики усного мовлення, якщо ми говоримо про заняття з іноземної мови, інші більше спрямовані на розвиток навичок письма, ще інші вимагають застосування певних артистичних здібностей. Якісь завдання більше підходять для індивідуальної роботи, інші - для роботи в парах або малих групах. Дуже важливо допомогти студентам обрати завдання та такі методи його виконання, щоб вони почувалися максимально комфортно.

Важливим етапом є його оцінювання. Студенти завжди хочуть почути відгук про свій проект. Надзвичайно важливо, щоб робота студентів оцінювалася не тільки з точки початкової роботи, але й необхідно відзначити наскільки творчою й оригінальною є проект і як багато зусиль було докладено для її виконання.

Оптимізація навчання також сприяє методика розвитку критичного мислення – особистісно орієнтована модель навчання, яка активізує спілкування особистостей. В межах даної методики використовуються

прийоми так званої «інтелектуальної провокації», спрямовані на розвиток вміння ставити запитання, які спрямовують хід мислення, суть якого полягає в постановці питання таким чином, щоб можна було знайти відповідь.

Гра - найбільш доступний для студентів вид діяльності, спосіб переробки отриманих із зовнішнього світу вражень. У грі яскраво проявляться особливості мислення та уяви, емоційність, активність, розвиваюча потреба в спілкуванні. Цікава гра підвищує рівень активності студента, і він може вирішити більш складну задачу, ніж на звичайному занятті.

Гра має велике значення для розвитку особистості. Успіх навчальної гри визначається можливостями учасників, а також віковими особливостями. Навчальна гра може виконувати наступні функції:

- розвиваючу – забезпечує розвиток творчого потенціалу, їх самостійність в оволодінні методами отримання знань;
- комунікабельну – регулює міжособистісні відносини;
- активізуючу – стимулює пізнавальні процеси, інтереси, потреби;
- інформаційну – спрямовує зміст гри на соціальні, психологічні та методичні проблеми.

Ситуативне моделювання дає можливість учасникам перевірити моделі власної поведінки, своєї реакції в певних життєвих обставинах, і, що особливо актуальним, у професійних ситуаціях. Використання цього методу дає виключно сильний поштовх всьому розвитку групового процесу, оскільки пройшовши різні ситуації, учасник найчастіше зацікавлений ділитися своїми спостереженнями чи переживаннями з групою, обговорити з іншими моделі поведінки, почути роздуми та зауваження учасників [4]. Суть методики навчання у конкретних ситуаціях, орієнтована на вирішення ситуативних задач, зводиться до використання у процесі навчання банку практичних ситуацій і готових рішень.

Діапазон, що охоплює області знання і сфери професійної діяльності, фактично безмежний, саме цим і пояснюється широкий спектр можливостей ситуативної методики. Так студентам пропонуються окремі ситуації, де вони повинні зорієнтуватися та запропонувати власне вирішення проблем, план дій. Таким чином, відбувається активізація інтелектуальної діяльності. Крім того, необхідно звернути увагу на правильний вибір ситуації. Ситуації слугують для студентів конкретними прикладами для ідей та узагальнень, забезпечують основу високого рівня абстрагування та мислення, демонструють людські почуття та емоції, зацікавлюють студентів та їхню увагу. Викладачу слід заздалегідь підготувати проблемну ситуацію, випадок, дилему, що буде опрацьована на занятті. Думаючи над питаннями студенти вчаться займати позицію, наводити обґрунтовані аргументи і розуміти логіку позицій інших. Слід зазначити, що моделювання реальних ситуацій спілкування можливе лише за умови створення позитивної емоційної атмосфери на заняттях. Завданням викладача є тепер не безкінечне виправлення помилок, а створення позитивної атмосфери спільної пошукової діяльності, організація рольових ігор, навчання з використанням групових і парних видів роботи, змагань, конкурсів тощо. Тому, варто пам'ятати про правильний настрій та обстановку на занятті.

Навчальна дискусія – також є одним із найважливіших методів освітньої діяльності, що стимулюють ініціативність студентів та розвиток їхнього рефлексивного мислення.

Взаємодія в навчальній дискусії будується на самостійно спрямованій саморганізації учасників, тобто зверненні студентів один до одного, до викладача для поглибленого та різнобічного обговорення проблеми. Спілкування в ході дискусії спонукає студентів шукати різні способи для вираження своєї думки, підвищує сприйняття до нової інформації, нової точки зору. Ці особистісно розвивальні результати дискусії безпосередньо реалізуються на обговоренні матеріалу у групах.

Дискусія виступає своєрідним орієнтиром для наступної самостійної роботи студентів. Взаємодія в навчальній дискусії будується на змістовно-спрямованій самоорганізації учасників. Вона є не тільки засобом активізації пізнавальної самостійності студентів, але й дозволяє творчо застосовувати отримані знання.

Використання інтерактивного навчання на відміну від інших систем навчання дозволяє значно збільшити відсоток засвоєння інформації. Головним джерелом мотивації є інтерес самого студента, в результаті чого його навчальній діяльності притаманний високий рівень активності.

Інтерактивне навчання сприяє формуванню основних пізнавальних та громадських умінь, а також навичок і зразків поведінки в суспільстві. Здійснюється розвиток ініціативи, незалежності, уяви, самодисципліни, співпраці з іншими студентами.

Отже, інтеграція української вищої освіти у європейський та світовий освітній простір можлива лише за умов реформування та модернізації підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах країни в контексті Болонського процесу, та незважаючи на те, що перехід є тривалим та складним процесом, її запровадження вже зараз дає позитивні результати. Такі реформи підвищать рівень української освіти, що дозволить створити єдиний ринок праці вищої кваліфікації, забезпечить мобільність викладачів і студентів за рахунок стандартизації ступенів вищої освіти та, відповідно, дипломів. Тому, Україна має всі шанси включитися у цей процес і встигнути трансформувати власну освіту за світовими стандартами і стати повноправним партнером в єдиному європейському освітянському просторі.

Список використаної літератури.

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / Ілона Дичківська. – К.: Академвидав, - 2004. – 218 с.

2. Мозковий штурм — інструмент сучасної педагогічної ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1288-qqq-17-m5-10-05-2017-mozkoviy-shturm-suchasniy-nstrument-pedagogchno-radi>
3. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / Олена Пометун, Леонід Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Ситуативное моделирование [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zicerino.com/azbuka/situ_model.pdf
5. Шарко В.Д. Сучасний урок: Технологічний аспект // Посібник для вчителів та студентів / Валентина Шарко. – К.: СПД Богданова А. М. - 2007.— 220 с.

REFERENCES

1. Dychkivska I.M. Innovatsiini pedagogichni tehnolohii [Innovative pedagogical technologies] – К.: Akademvydav, - 2004. – 218p.
2. Mozkovyi shturm – instrument suchasnoi pedahohichnoi rady [Instrument of modern pedagogical council]. – [Electronic resource]. – Available at: <https://www.pedrada.com.ua/article/1288-qqq-17-m5-10-05-2017-mozkoviy-shturm-suchasniy-nstrument-pedagogchno-radi>
3. Pometun O.I. Interaktivni tehnolohii navchannia [Interactive technologies of studying]. – Nauk.-metod.posibnyk/ - Olena Pemetun, Leonid Pyrozhenko. – К.:Vydavnytsvo ASK. – 2004. – 192 p.
4. Situativnoie modelirovanie [Situation modeling]. – [[Electronic resource]. – Available at: http://zicerino.com/azbuka/situ_model.pdf

5. Sharko V.D. Suchasny urok: Technologicnyi aspect [Modern lesson: Technological aspect]. - // posibnuk dlia vchyteliv ta studentiv. – K.: SPD Bohdanova A.M. – 2007. – 220 p.

РЕЗЮМЕ.

В данной статье автором рассматриваются некоторые пути развития евроинтеграции в современном украинском образовании. Автор дает характеристику интерактивному обучению, моделированию различных жизненных ситуаций, рассматривает возможности учебной игры, дискуссии, и т.д.

Ключевые слова: евроинтеграция, интерактивное обучение, «мозговой шторм», учебная игра, дискуссия, метод «проектов», Болонский процесс.

SUMMARY.

In this article the author studies some ways of european integration development in modern Ukrainian education process. Here is given the characteristic of interactive education, modeling different life situations, some possibilities of education game, discussion, etc.

Key words: european integration, interactive education, “brain storm”, educational game, discussion, method of “projects”, Bologna process.